

Η γιορτή της Αποκριάς στη Σκύρο

Τόσο για τις πόλεις όσο και για την ύπαιθρο οι απόκριες είναι περίοδος χαράς και διασκέδασης, μια χαρούμενη παρένθεση, ανάμεσα στη λατρεία του Δωδεκάμερου, που είναι το χρονικό διάστημα μεταξύ Χριστουγέννων και Θεοφανίων, και στη νηστεία της Σαρακοστής. Ο εορτασμός της αποκριάς στις πόλεις, γνωστός περισσότερο με την ονομασία καρναβάλι, προγραμματισμένος και τυποποιημένος, διαμορφώθηκε από την αρχή με καθαρά ψυχαγωγικούς σκοπούς. Αντίθετα, ο παραδοσιακός εορτασμός στην ύπαιθρο διατηρεί μέρος ακόμη απ' τον παλιό μαγικοθρησκευτικό χαρακτήρα του. Το κύριο γνώρισμα της αποκριάς αποτελούν οι μεταμφιέσεις, ανάλογα με την έμπνευση της στιγμής, τις δυνατότητες μεταμφίεσης και την παράδοση του τόπου.

Στη Σκύρο οι αποκριές είναι λαϊκές γιορτές ευθυμίας, που παράλληλα με το γενικό ξεφάντωμα διατηρούν το κοινό χαρακτηριστικό των μασκαρεμένων γλεντοκόπων. Ανάμεσα στις εκδηλώσεις αυτές της Σκυριανής αποκριάς, ξεχωρίζει σαν μοναδική στον ελληνικό χώρο, μια τριάδα μεταμφιεσμένων που αποτελείται από τον "γέρο", την "κορέλα" και τον "φράγκο". Οι μεταμφιεσμένοι σχηματίζουν ομίλους που περιέρχονται το χωριό, δίνοντας με την παρουσία τους έναν τόνο χαράς και μυστηριακού μεγαλείου. Από την αρχή του Τριωδίου, με έξαρση κατά τις εβδομάδες της Κρεοφάγου και της Τυρινής, αυτό το περίεργο θέαμα συναντάται καθημερινά στον κεντρικό δρόμο της αγοράς και στα σοκάκια της χώρας. Οι μεταμφιεσμένοι είναι πάντοτε και οι τρεις άντρες, ενώ οι γυναίκες δεν μετέχουν κατά κανόνα στις μεταμφιέσεις.

Οι Σκυριανές αποκριές παλιότερα είχαν και μια άλλη ενδιαφέρουσα πτυχή. Ήταν οι πρόχειρες υπαίθριες θεατρικές παραστάσεις και απαγγελίες σατυρικών στίχων από ερασιτέχνες ποιητές και ηθοποιούς. Η αποκριάτικη σάτιρα εκφραζόταν με δύο τρόπους: α) από ομίλους σε στυλ θιάσου και β) από μεμονωμένους ρήτορες και ποιητές.

Τις τελευταίες δεκαετίες στις αποκριάτικες εκδηλώσεις παίρνουν μέρος οι ψαράδες με αυτοσχέδια ναυτικά "άρματα", οργανώνουν την "τράτα" και σατιρίζουν έμμετρα καταστάσεις και γεγονότα που αφορούν την κοινωνική ζωή. Την Καθαρή

Δευτέρα σχεδόν όλοι οι Σκυριανοί, ντυμένοι με παραδοσιακές τοπικές στολές, κατεβαίνουν στην πλατεία του χωριού, τραγουδούν και χορεύουν Σκυριανά τραγούδια.

Η παλιότερη περιγραφή της Σκυριανής αποκριάς και των "γέρων" είναι του J.C. Lawson, εταίρου της Βρετανικής Σχολής Αθηνών, που βρέθηκε στη Σκύρο την αποκριά του 1900, παρακολούθησε το "παράδοξο θέαμα" και δημοσίευσε τις εντυπώσεις του στο ετήσιο δελτίο της Σχολής. Περιγράφει το "γέρο" και τα κουδούνια του με λεπτομέρειες, χωρίς να αναφέρει καθόλου "κορέλες" και "φράγκους". Θεωρεί το έθιμο παλαιότατο και κάνει υποθέσεις για την καταγωγή του από βακχικές γιορτές.

Την ίδια εποχή (1905-1906) επισκέφθηκε τη Σκύρο ο Γερμανός αρχαιολόγος καθηγητής Karl Friedrich. Αναφερόμενος στις παραδοσιακές τοπικές γιορτές, μνημονεύει και τα αποκριάτικα έθιμα. Περιγράφει με συντομία την τριάδα "γέρου", "κορέλας" και "φράγκου" και χωρίς να προχωρεί σε ερμηνείες υπενθυμίζει την πιθανή σχέση ανάμεσα στο γυναικείο ντύσιμο των αγοριών και στη γνωστή μυθολογική μεταμφίεση του Αχιλλέα.

Ο Δ. Παπαγεωργίου, καθηγητής και λαογράφος, δίνοντας τη δική του περιγραφή (1910), διαπιστώνει πως δύο είναι οι κύριοι τύποι της αποκριάτικης μασκαράτας στη Σκύρο. Ο πρώτος περιλαμβάνει τις "νυφάδες", που τις προστατεύει ο "γενίτσαρης": ο δεύτερος τύπος περιλαμβάνει τις ομάδες των "γέρων" με τις "κορέλες". Ο Παπαγεωργίου στην ερμηνευτική του προσέγγιση φαίνεται να προσχωρεί στην άποψη περί επιβίωσης της Διονυσιακής λατρείας.

